

νύχτα

νύχτα, η, ουσ. [<μσν. νύκτα <αρχ. νύξ], η νύχτα. **1.** ως επίρρ., κατά τη διάρκεια της νύχτας: «ήρθε νύχτα και μου χτυπούσε την πόρτα». **2.** όχι με την ορθή, με τη σωστή διαδικασία, αλλά βιαστικά και απροειδοποίητα και, κατ' επέκταση, όχι νόμιμα: «η κυβέρνηση πέρασε νύχτα το νομοσχέδιο για το πάγωμα των μισθών και των συντάξεων». (Ακολουθούν 55 φρ.)·

- αγγείο της νύχτας ή αγγείο της νυκτός, βλ. λ. [αγγείο](#)·

- Άγια Νύχτα, η νύχτα που γεννήθηκε ο Χριστός. (Χριστουγεννιάτικο τραγούδι: **Άγια Νύχτα** σε προσμένουν με χαρά η Χριστιανοί και με πίστη ανυμνούνε το Θεό δοξολογούνε)·

- άναψε το φανάρι σου, προτού να σ' εύρει η νύχτα, βλ. λ. φανάρι·

- άνθρωπος της νύχτας, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- απ' τη μέρα ως τη νύχτα, κατά τη διάρκεια όλης της ημέρας, από την ανατολή ως τη δύση του ηλίου: «δουλεύει σκληρά απ' τη μέρα ως τη νύχτα»·

- απ' τη νύχτα του Θεού, βλ. λ. Θεός·

- απ' τη νύχτα ως τη μέρα, βλ. λ. [μέρα](#)·

- απ' τη νύχτα ως τη νύχτα, όλο το εικοσιτετράωρο: «απ' τη νύχτα ως τη νύχτα μπεκρουλιάζει στις διάφορες ταβέρνες»·

- γυναίκα της νύχτας, βλ. λ. [γυναίκα](#)·

- διαφέρουν σαν τη μέρα απ' τη νύχτα ή διαφέρουν σαν τη μέρα με τη νύχτα ή διαφέρουν όσο η μέρα απ' τη νύχτα ή διαφέρουν όσο η μέρα με τη νύχτα, βλ. λ. [μέρα](#)·

- δουλειά της νύχτας ή δουλειές της νύχτας, βλ. λ. δουλειά·

- έγινε η νύχτα μέρα, βλ. λ. [μέρα](#)·

- έγινε η νύχτα του αγίου Βαρθολομαίου, έγινε άγριο αιματοκύλισμα ανάμεσα σε δυο ομάδες ανθρώπων: «κάποια στιγμή πιάστηκαν οι δυο παρέες στα χέρια κι έγινε η νύχτα του αγίου Βαρθολομαίου μέσα στο μαγαζί». Αναφορά στη μεγάλη σφαγή των Προτεσταντών από τους Ρωμαιοκαθολικούς στο Παρίσι τον Αύγουστο του 1572·

- έγινε νύχτα (κάτι), έγινε με τρόπο όχι νόμιμο: «η υπογραφή του συμβολαίου έγινε νύχτα, χωρίς να λάβουν γνώση όλοι οι μέτοχοι της εταιρείας»·

- είναι μέρα με τη νύχτα, βλ. λ. [μέρα](#)·

- είναι πρώτο όνομα στη νύχτα ή είναι το πρώτο όνομα στη νύχτα, βλ. λ. όνομα·

- έκανε τη νύχτα μέρα, βλ. λ. [μέρα](#)·

- έφυγε νύχτα, έφυγε κρυφά από κάπου, γιατί δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί επάξια σε αυτό που του ανέθεσαν, σε αυτό που ανέλαβε: «ανέλαβε να βάλει σε μια τάξη την ομάδα μας, αλλά έφυγε νύχτα, γιατί επικρατούσε μεγάλη διάλυση»· βλ. και φρ. *φεύγω νύχτα*·

- έχει νύχτα, βλ. συνηθέστερο έχει μεσάνυχτα, λ. μεσάνυχτα·

- η μεγάλη νύχτα, μεγάλη χρονική περίοδος που τη χαρακτηρίζουν δυσάρεστα ή καταστρεπτικά γεγονότα για ένα τόπο: «μετά από τέσσερα μαύρα χρόνια, πέρασε η μεγάλη νύχτα της Κατοχής»·
- η νύχτα βγάζει επίσκοπο κι η αυγή μητροπολίτη, λέγεται για τις παρασκηνιακές ενέργειες και όλες τις διεργασίες που προηγούνται για την ανάδειξη ατόμου ή ατόμων σε κάποια υψηλή θέση ή αξίωμα·
- η νύχτα δε βγάζει σε καλό, τα νυχτερινά γλέντια και οι διασκεδάσεις έχουν κακά επακόλουθα: «μάθε να διασκεδάσεις με μέτρο τα βράδια, γιατί η νύχτα δε βγάζει σε καλό»·
- η νύχτα έχει αφτιά κι η μέρα έχει μάτια, βλ. λ. [μάτι](#)·
- θα γίνει η νύχτα του αγίου Βαρθολομαίου, απειλητική προειδοποίηση για άγριο αιματοκύλισμα: «μην ξανακούσω πως με κατηγορήσεις, γιατί θα 'ρθω με την παρέα μου εκεί που συχνάζεις και θα γίνει η νύχτα του αγίου Βαρθολομαίου»·
- θα είναι μακριά η νύχτα ή η νύχτα θα είναι μακριά, λέγεται στην περίπτωση που κάποιο σπουδαίο θέμα, θα μας απασχολήσει ολόκληρη τη διάρκεια της νύχτας μέχρι να βρεθεί μια λύση, να παρθεί μια απόφαση ή να κατασταλάξει κάπου το πράγμα: «τα αποτελέσματα που έβγαίνουν απ' τις κάλπες έδειχναν πως θα είναι μακριά η νύχτα μέχρι να ξεχωρίσει ο νικητής των εκλογών»·
- θα είμαι μεγάλη η νύχτα ή η νύχτα θα είναι μεγάλη, βλ. φρ. θα είναι μακριά η νύχτα·
- θα φύγει νύχτα, απαισιόδοξη πρόβλεψη πως το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος δε θα μπορέσει να ανταποκριθεί επάξια σε αυτό που του ανέθεσαν, σε αυτό που ανέλαβε και πως θα φύγει κρυφά: «τον έφεραν στην ομάδα για καλό προπονητή, αλλά θα φύγει νύχτα». Συνήθως, άλλοτε προτάσσεται και άλλοτε ακολουθεί της φρ. το μου φαίνεται·
- καλή σου νύχτα! βλ. λ. [καληνύχτα](#)·
- κάνει τη νύχτα μέρα, δουλεύει πάρα πολύ σε διάρκεια (τόσο, που παίρνει ώρες και από τη νύχτα): «είναι τόσο δουλενταράς, που κάνει τη νύχτα μέρα»· βλ. και φρ. τη νύχτα την κάνει μέρα·
- κάνει τη νύχτα μέρα και τη μέρα νύχτα, επιτείνει την παραπάνω έννοια·
- λευκή νύχτα, κατά τη διάρκεια της οποίας ένα ζευγάρι, συνήθως παντρεμένο, δεν ήρθε σε σεξουαλική επαφή: «ήμασταν τόσο κουρασμένοι μετά το γάμο μας, που περάσαμε λευκή νύχτα στο ξενοδοχείο, γιατί μόλις ξαπλώσαμε μας πήρε ο ύπνος»·
- μ' έπιασε η νύχτα, άργησα πολύ, νυχτώθηκα: «είχα ξεχαστεί στο γραφείο μου με κάτι έγγραφα που έπρεπε να συντάξω, και μ' έπιασε η νύχτα»·
- μαύρ' είν' η νύχτα στα βουνά! λέγεται ειρωνικά για άτομο το οποίο δεν καταλαβαίνει τίποτα από όσα κακά συμβαίνουν γύρω του, που γενικά έχει πλήρη άγνοια: «το 'μαθαν κι οι πέτρες πως η γυναίκα του έχει γκόμενο κι αυτός, μαύρ' είν' η νύχτα στα βουνά!». Από το στρατιωτικό εμβατήριο μαύρ' είν' η νύχτα στα βουνά στους κάμπους πέφτει χιόνι·
- με βρήκε η νύχτα, βλ. φρ. με πήρε η νύχτα·
- με πήρε η νύχτα, νυχτώσε, πριν προλάβω να τελειώσω αυτό που ήθελα ή αυτό που είχα αναλάβει: «επειδή ήρθαν κάτι φίλοι και με την κουβέντα με πήρε η νύχτα, πρέπει να συνεχίσω αύριο για να τελειώσω τη δουλειά»·
- μέρα νύχτα ή νύχτα μέρα, βλ. λ. [μέρα](#)·
- μέσα σε μια νύχτα, σε πάρα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, ξαφνικά: «μέσα σε μια νύχτα έχασε όλη του την πειρουσία»·

- να κλάνεις όλη νύχτα, περιπαικτική απάντηση σε άτομο που το βράδυ, την ώρα που αποχωριζόμαστε, μας εύχεται καληνύχτα·
- νύχτα κατράμι, πολύ σκοτεινή νύχτα: «ήταν νύχτα κατράμι και δεν μπορούσες να δεις ούτε δυο βήματα μπροστά»·
- νύχτα πήρες το δίπλωμα; ή νύχτα σου δώσανε το δίπλωμα; ειρωνική παρατήρηση σε ατζαμή οδηγό: «πρόσεχε, ρε παιδάκι μου, θα μας πατήσεις! Νύχτα σου δώσανε το δίπλωμα;»·
- νύχτα πήρες το πτυχίο; ή νύχτα σου δώσανε το πτυχίο; ειρωνική παρατήρηση σε ακατάρτιστο επιστήμονα: «αμάν, μωρέ παιδάκι μου, για να μου βγάλεις ένα δόντι τράβηξα του Χριστού τα Πάθη! Νύχτα πήρες το πτυχίο!»·
- νύχτες και νύχτες, πάρα πολλές νύχτες: «νύχτες και νύχτες πέρασε πάνω στο προσκεφάλι του, όταν ήταν άρρωστος»·
- ο κόσμος της νύχτας, βλ. λ. κόσμος·
- οι νονοί της νύχτας, βλ. λ. νονός·
- όνειρο θερινής νυκτός, βλ. λ. [όνειρο](#)·
- όποιος τη νύχτα περπατά, κάτουρα και σκατά πατά ή όποιος τη νύχτα περπατεί, κάτουρα και σκατά πατεί, όποιος δεν προσέχει τις συναναστροφές του, τις ενέργειές του, βγαίνει συνήθως ζημιωμένος. Συνών. όποιος δε βλέπει πού πατεί, στις λάσπες θε να πέσει·
- περάσαμε χίλιες και μία νύχτες, (ιδίως για νυχτερινή διασκέδαση) περάσαμε έξοχα, παραμυθένια: «χτες βράδυ πήγαμε στο τάδε κλαμπ και περάσαμε χίλιες και μία νύχτες». Ο πλ. γιατί για νυχτερινή διασκέδαση βγαίνει κανείς συνήθως με παρέα. Αναφορά στα παραμύθια της Χαλιμάς·
- σε μια νύχτα, βλ. φρ. μέσα σε μια νύχτα. (Λαϊκό τραγούδι: **σε μια νύχτα** μου 'χεις κάνει άσπρα τα μαλλιά, μαύρη την καρδιά. Σε μια νύχτα μου 'χεις κάνει το φτωχό κορμί, σαν το δέντρο που το δέρνουν χίλιοι κεραυνοί)·
- τα στραβά γαϊδούρια τη νύχτα πάν' και βόσκουν, βλ. λ. [γαϊδούρι](#)·
- τη νύχτα την κάνει μέρα, το άτομο, συνήθως νήπιο, για το οποίο γίνεται λόγος, για κάποιο λόγο κοιμάται κατά τη διάρκεια της μέρας και μένει ξυπνητό τη νύχτα: «επειδή βγάζει δοντάκια το μωρό, όλη τη μέρα κλαίει και τη νύχτα την κάνει μέρα»· βλ. και φρ. κάνει τη νύχτα μέρα·
- το άστρο της νύχτας, βλ. λ. άστρο·
- το βασίλειο της νύχτας, βλ. λ. [βασίλειο](#)·
- το πέρασε νύχτα, (ιδίως για κυβέρνηση, υπουργό) λέγεται για κάτι που γίνεται γρήγορα και απροειδοποίητα για να αποφύγουμε ή να προλάβουμε διάφορες αρνητικές αντιδράσεις: «το νομοσχέδιο που αναφερόταν στην περικοπή του κοινωνικού επιδόματος, ο υπουργός το πέρασε νύχτα»·
- της νύχτας τα καμώματα τα βλέπει η μέρα και γελά, ό,τι γίνεται ή ό,τι συμφωνείται τη νύχτα, δεν μπορεί παρά να είναι ελαττωματικό ή να μην τηρηθεί, πράγμα που αποδεικνύεται το πρωί·
- φεύγω νύχτα (από κάπου), φεύγω κρυφά, χωρίς να γίνω αντιληπτός από κάπου: «δεν τον πήρε κανείς μυρουδιά πότε έφυγε, γιατί έφυγε νύχτα». (Λαϊκό τραγούδι: **μπήκες μόνος σου στη μαύρη λίστα, κοίτα, έρχεσαι και φεύγεις νύχτα**).